

Ομιλία ερμηνευτική μιας των Αποστολικών Περικοπών, που αναγιγνώσκονται σε μερικές Θεομητορικές εορτές.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΙΕ

(ΕΒΡ. 9,1-14)

«Είχε μεν ουν και η πρώτη δικαίωμα λατρείας, το τε άγιον κοσμικόν. Σκηνή γαρ κατεσκευάσθη η πρώτη, εν η ή τε λυχνία και η τράπεζα και η πρόθεσις των άρτων, ήτις λέγεται Άγια. Μετά δε το δεύτερον καταπέτασμα σκηνή η λεγομένη Άγια αγίων, χρυσοούν έχουσα θυμιατήριον, και την κιβωτόν της διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίω, εν η σάμνος έχουσα το μάννα, και η ράβδος του Ααρών η βλαστήσασα, και αι πλάκες της διαθήκης υπεράνω δε αυτής χερουβίμ δόξης, κατασκιάζοντα το ιλαστήριον, περι ών ουκ έστι νυν λέγειν κατά μέρος».

Έδειξεν από του ιερέως, από της ιερωσύνης, από της διαθήκης, ότι τέλος έμελλεν έχειν εκείνη· δείκνυσι λοιπόν και απ' αυτής της σκηνής του σχήματος. Πώς; «Άγια» λέγων, και «Άγια αγίων». Τα μεν ουν «Άγια» του προτέρου καιρού σύμβολά εστιν (εκεί γαρ δια θυσιών πάντα γίνεται), τα δε «Άγια των αγίων», τούτου του νυν ενεστώτος· λέγει δε «Άγια των αγίων» τον ουρανόν, το αυτό δε και καταπέτασμα του ουρανού, και την σάρκα εισερχομένην εις το εσώτερον του καταπέτασματος, τούτέστι, δια του καταπετάσματος της σαρκός αυτού. Καλόν δε άνωθεν τούτο το χωρίον αναλαμβάνοντας ειπείν.

Τι ουν φησίν; «Είχε μεν ουν και η πρώτη». «Η πρώτη» τις; Η διαθήκη. Δικαίωμα λατρείας. Τι έστι, «δικαίωμα»; Σύμβολα ή θεσμούς· ωσει έλεγε, τότε είχε, νυν ουκ έχει· δείκνυσιν ήδη τούτω αυτήν εκκεχωρηκυίαν· τότε γαρ είχε, φησίν. Όστε νυν, ει και έστηκεν, ουκ έστι. «Το τε άγιον κοσμικόν». «Κοσμικόν» λέγει, επειδή πάσιν ηφιέτο επιβαίνειν, και δήλος ην ο τόπος εν τω αυτώ οικω, ένθα οι ιερείς εστήκεσαν, ένθα οι Ιουδαίοι, οι προσήλυτοι, οι Έλληνες, οι Ναζωραίοι. Επει ουν και Έλλησι βατόν ην, «κοσμικόν» αυτό καλεί· ου γαρ δη οι Ιουδαίοι ο κόσμος ήσαν. «Σκηνή» γαρ, φησί, «κατεσκευάσθη η πρώτη, ήτις λέγεται άγια, εν η ή τε λυχνία και η τράπεζα και η πρόθεσις των άρτων». Ταύτα σύμβολα του κόσμου. «Μετά δε το δεύτερον καταπέτασμα». Άρα ουκ ήν καταπέτασμα εν, αλλά και έξω καταπέτασμα ην. «Σκηνή, ήτις λέγεται

Ἅγια αγίων». Ὅρα πως πανταχοῦ «σκηνήν» καλεῖ παρά το σκηνοῦν εκεί. «Χρυσούν έχουσα θυμιατήριον», φησί, «και την κβωτόν της διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίω, εν η στάμνος χρυσή έχουσα το μάννα, και η ράβδος Ααρών η βλαστήσασα, και αι πλάκες της διαθήκης».

Πάντα ταῦτα σεμνά ἦν και λαμπρά της ιουδαϊκῆς αγνωμοσύνης υπομνήματα. «Και αι πλάκες της διαθήκης». Κατέαξε γαρ αὐτάς. «Και το μάννα» ἔγογγυσαν γαρ ἔτι και δια τούτο, εις εγγόνους παραπέμπων την μνήμην, προσέταξεν εις την στάμνον την χρυσήν αποτεθῆναι αὐτό. «Και η ράβδος Ααρών η βλαστήσασα». Επανέστησαν γαρ. Επειὶ οὖν και ἀχάριστοι ἦσαν οἱ Ἰουδαῖοι και ευεργετούμενοι συνεχῶς ἐπελανθάνοντο, δια τούτο προστάξει του νομοθέτου εις την στάμνον την χρυσήν ἀπέθεσαν αὐτά, και οὕτως εις εγγόνους παρέπεμπον την μνήμην. «Υπεράνω δε αὐτῆς χερουβίμ δόξης»; Ἦτοι τα ἐνδοξα, ἢ τα υποκάτω του Θεοῦ φησί. Καλῶς δε και ἐπαίρει ταῦτα τῷ λόγῳ, ἵνα δεῖξη μεῖζονα ὄντα τα μετὰ ταῦτα. «Περὶ ὧν ουκ ἔστι», φησί, «νυν λέγειν κατὰ μέρος». Ἐνταῦθα ἠνέξατο, ὅτι οὐ ταῦτα ἦν μόνον τα ὀρώμενα, ἀλλὰ ἀνιγήματά τινά ἦν. «Περὶ ὧν ουκ ἔστι», φησί, «νυν λέγειν κατὰ μέρος» ἔτι ὡς μακροῦ δεομένων λόγου. «Τούτων δε οὕτω κατεσκευασμένων, εις μὲν την πρώτην σκηνήν διαπαντός εἰσίσιν οἱ ἱερεῖς τας λατρείας ἐπιπελοῦντες». Τουτέστιν, ἦν μὲν ταῦτα, ουκ ἀπέλαυον δε τούτων αὐτῶν οἱ Ἰουδαῖοι ὅτι γαρ ἐώρων αὐτά. Ὡστε ουκ ἐκείνοις μάλλον ἦν, ἢ οἱς προετυπούτο. «Εἰς δε την δευτέραν ἀπαξ του ἐνιαυτοῦ μόνος ο ἀρχιερεὺς, ου χωρὶς αἵματος, ο προσφέρει ὑπὲρ εαυτοῦ και των του λαοῦ ἀγνοημάτων». Ὁρὰς ἤδη τους τύπους προκαταβεβλημένους;

Ἴνα γαρ μη λέγῳσιν, ὅτι ἰσχυρὰ μία θυσία, και ἰσχυρὸς ο ἀρχιερεὺς ἀπαξ προσέφερε, δεικνύσιν αὐτὸ ἄνωθεν οὕτως ὅτι εἰ γε η ἀγιωτέρα μία ἦν και η φρικτή. Οὕτως ἠθίζοντο ἄνωθεν ἔτι και γαρ τότε ο ἀρχιερεὺς, φησὶν, ἀπαξ προσέφερε. Και καλῶς εἶπεν, «ου χωρὶς αἵματος» ὅτι χωρὶς μὲν αἵματος, ου μὴν τούτου του αἵματος ὅτι γαρ τοσαύτη ἦν η πραγματεία. Δεικνύσιν ὅτι ἔστι, ου πυρὶ ἀναλουμένη, ἀλλὰ ἀπὸ αἵματος μάλλον δεικνυμένη. Επειδὴ γαρ θυσίαν ἐκάλεσε τον σταυρόν, οὐτε πυρ ἔχοντα, οὐτε ξύλα, οὐτε πολλάκις προσφερόμενον, ἀλλὰ ἀπαξ ἐν αἵματι προσενεχθέντα, δεικνύσιν ὅτι και η παλαιὰ θυσία τοιαῦτα ἦν, ἀπαξ προσεφέρετο ἐν αἵματι. «Ὁ προσφέρει», φησὶν, «ὑπὲρ εαυτοῦ και των του λαοῦ ἀγνοημάτων». Ὅρα ὅτι οὐκ εἶπεν, ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ ἀγνοημάτων, ἵνα μη μέγα φρονήσωσιν. Εἰ γαρ και μη ἐκὼν ἡμαρτες φησὶν ἄλλὰ ἁκῶν ἠγνόησας, και τούτου οὐδεὶς ἐστὶ καθαρός. Και πανταχοῦ το, «ὑπὲρ εαυτοῦ», τίθησι, δεικνύς ὅτι ο Χριστὸς πολλῶ μεῖζον ἐστὶ του παρά Ἰουδαίους ἀρχιερεὺς. Εἰ γαρ κεχώρισται των ἀμαρτιῶν ἡμῶν, πῶς ὑπὲρ εαυτοῦ προσήνεγκε; Τί οὖν ταῦτα εἶπες, φησί; Τούτο γαρ κρείττονός ἐστίν. Οὐδαμῶς ἐνταῦθα θεωρία ἔτι λοιπὸν δε θεωρεῖ και φησὶ ἔτι «τούτο δηλούντος του Πνεύματος του ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι την των αγίων ὁδόν, ἔτι της πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν». Δια τούτο φησὶ, ταῦτα οὕτω κατεσκευάσθαι, ἵνα μάθωμεν ὅτι τα «Ἅγια των αγίων»,

τουτέστιν, ο ουρανός, έτι εστίν άβατος. Μη ουν, επειδή μη επιβαίνομεν αυτού, φησί, νομιζόμεν αυτόν μηδέ είναι, επει ουδέ των αγίων επέβημεν. «Ήτις παραβολή», φησίν, «εις τον καιρόν τον ενεσθηκότα».

Καιρόν ενεσθηκότα ποίον λέγει; Τον προ της του Χριστού παρουσίας· μετά γαρ την παρουσίαν του Χριστού ουκέτι καιρός εστίν ενεστώς· πώς γαρ, επιγενόμενος και τέλος έχων; Και έτερον δε εμφανίω, τούτο φησί, «ήτις παραβολή εις τον καιρόν τον ενεσθηκότα»· τουτέστιν, ο τύπος γέγονε. «Καθ'ον δώρα τε και θυσίαι προσφέρονται, μη δυνάμεναι κατά συνειδησιν τελειώσει τον λατρεύοντα». Είδες πώς σαφώς έδεξεν εντεύθεν τι εστί το, «ουδέν ετελειώσεν ο νόμος», και το, «ει η πρώτη ην άμεμπτος»; Πώς, «Κατά συνειδησιν». Αι γαρ θυσίαι ου τον από της ψυχής ρύπον ηφέσαν, άλλ' έτι περί σώμα ήσαν· «κατά νόμον γαρ εντολής σαρκικής», φησίν. Ου γαρ δημοχείαν, ουδέ φόνον, ουδέ ιεροσυλιαν εφέναι ηδύναντο. Οράς, ``τόδε φάγε'', ``τόδε μη φάγης''; Άπερ εστίν αδιάφορα. « Μόνον επί βρώμασι και πόμασι και διαφόροις βαπτισμοίς». Τόδε πνε, φησί· καίτοι περί του ποτού ουδέν ήν διαπεταγμένον· άλλ' εξευτελιζων αυτά ούτως ειπέ· «και διάφοροις βαπτισμοίς και δικαίωμασι σαρκός, μέχρι καιρού διορθώσεως επικείμενα». Αύτη γαρ η δικαιοσύνη της σαρκός. Ενταύθα καταβάλλει τας θυσίας, δεικνύς ότι ουδεμίαν είχαν ισχύν, και ότι μέχρι καιρού διορθώσεως ήσαν· τουτέστιν, έμενον τον καιρόν τον διορθούντα πάντα.

«Χριστός δε παραγενόμενος αρχιερεύς των μελλόντων αγαθών, δια της μεζονος και τελειότερας σκηνης, ου χειροποιήτου». Την σάρκα ενταύθα λέγει. Καλώς δε και «μεζονα» και «τελειότεραν» ειπεν, ει γε ο Θεός Λόγος και πάσα η του Πνεύματος ενέργεια ενοικεί εν αυτή· «Ου γαρ εκ μέτρου δίδωσιν ο Θεός το Πνεύμα»· η τελειότερας, άτε και αλήπτου ούσης, λέγει, και μεζονα κατορθούσης. «Τουτέστιν, ου ταύτης της κτίσεως». Ιδού πώς μεζονος· ου γαρ αν εκ Πνεύματος, ει άνθρωπος αυτήν κατεσκεύασεν. «Ου ταύτης της κτίσεως», φησί, τουτέστιν, ου τούτων των κτισμάτων, αλλά πνευματικής· εκ Πνεύματος γαρ κατεσκεύαστο αγίου. Οράς πως και «σκηνήν»· και «καταπέτασμα» και «ουρανόν» το σώμα καλει; «Δια της μεζονος και τελειότερας», φησί, «σκηνης»· είτα, «δια του καταπετάσματος, τουτέστι, της σαρκός αυτού»· και πάλιν, «εις το εσώτερον του καταπετάσματος»· και πάλιν· «εισερχομένην εις τα Άγια των αγίων», εμφανισθήναι τω προσώπω του Θεού. Τίνος ουν ένεκεν τούτο ποιεί; Ημάς δίδαξει βουλόμενος, καθ' έτερον και έτερον σημανόμενον, τον αυτόν λόγον όντα. Οίόν τι λέγω, καταπέτασμα ο ουρανός εστί· ώσπερ γαρ αποτειχίζει τα άγια καταπέτασμα, και η σαρξ κρύπτουσα την θεότητα· και σκηνή πάλιν ο ουρανός· εκεί γαρ εστίν ένδον ο ιερεύς.

«Χριστός δε», φησί, «παραγενόμενος αρχιερεύς». Ουκ ειπέ ``γενόμενος'', αλλά, «παραγενόμενος», τουτέστιν, εις αυτό τούτο ελθών, ουχ έτερον διαδεξάμενος· ου πρότερον παρεγένετο, και τότε εγένετο, άλλ' άμα ήλθε. Και ουκ ειπέ, «παραγενόμενος αρχιερεύς» ``των

θυομένων, αλλά, «των μελλόντων αγαθών» ἵνα οὐκ ισχύοντος του λόγου παραστήσαι το παν. «Οὐδέ δὲ αἵματος», φησί, «τράγων και μόσχων». Πάντα εξηλλαγμένα. «Δια δε του ιδίου αἵματος», φησίν, «εἰσήλθεν εφάπαξ εις τα ἅγια». Ἰδοὺ τον ουρανὸν τοῦτο ἐκάλεσεν. «Εφάπαξ», φησίν, «εἰσήλθεν εις τα ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν ευράμενος» ἵνα και το, «ευράμενος», σφόδρα των ἀπόρων ἦν και των παρά προσδοκίαν, πῶς δια μιας εισόδου αἰωνίαν λύτρωσιν ἠύρατο. Εἶπα το πιθανόν ἵνα «ει γαρ το αἷμα ταύρων και τράγων και σποδὸς δαμάλεως ραντίζουσα τους κεκοινωμένους ἀγιάζει προς την της σαρκὸς καθαρότητα, πῶς μάλλο το αἷμα του Χριστοῦ, ος δια Πνεύματος ἁγίου εαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ Θεῷ, καθαρῆι την συνειδησιν υμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, εις το λατρεύειν Θεῷ ζώντι»;

Εἰ γαρ σάρκα, φησί, δύναται καθαρῆσαι το αἷμα των ταύρων, πολλῶ μάλλον της ψυχῆς τον ρύπον αποσμήξει το αἷμα του Χριστοῦ. Ἴνα γαρ μη ακούσας, «ἀγιάζει», μέγα τι νομίσης, ἐπισημαίνεται και δεικνυσιν ἐκατέρου του καθαρμοῦ το μέσον, και πῶς οὗτος μεν υψηλός, ἐκεῖνος δε ταπεινός ἵνα και λέγει, ὅτι εἰκότως, εἰ γε ἐκεῖνο μεν το αἷμα ἦν ταύρων, τοῦτο δε του Χριστοῦ. Και οὐκ ἠρκέσθη τῷ ὀνόματι, ἀλλά και τον τρόπον τήθησι της προσφοράς ἵνα «ος δια Πνεύματος ἁγίου», φησίν, «εαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ Θεῷ» ἵνα τουτέστι, το ἱερεῖον ἄμωμον ἦν ἀμαρτιῶν καθαρὸν. Το δε, «δια Πνεύματος ἁγίου», δηλοῖ ὅτι οὐ δια πυρός προσήνεκται, οὐδέ δὲ ἄλλων τινῶν». «Καθαρῆι την συνειδησιν υμῶν», φησίν, «ἀπὸ νεκρῶν ἔργων». Και καλῶς εἶπεν, «ἀπὸ νεκρῶν ἔργων» ἵνα εἰ τις γαρ ἠύρατο τότε νεκρού, ἐμιάινοτο ἵνα και ἐνταῦθα εἰ τις ἀψαίπο νεκροῦ ἔργου, μολύνεται δια της συνειδήσεως. «Εἰς το λατρεύειν Θεῷ ζώντι», φησί, «και ἀληθινῶ». Ἐνταῦθα ἐμφαίνει, ὅτι τον νεκρὰ ἔργα ἔχοντα οὐκ ἐνὶ δουλεύειν τῷ ζώντι Θεῷ. «Ἀληθινῶ δε και ζώντι Θεῷ» εἰκότως εἶπε, δηλών ἐντεῦθεν ὅτι και τα προσαγόμενα αὐτῷ τοιαῦτα. Ὅστε ταῦτα τα παρ' ἡμῶν και ζώντα και ἀληθινά, ἐκεῖνα δε τα παρά Ἰουδαίους και νεκρὰ και ψευδῆ ἵνα και εἰκότως.

Μηδεὶς τοῖνυν νεκρὰ ἔργα ἔχων εἰσὶν ἐνταῦθα. Εἰ γαρ τον νεκροῦ σώματος ἀπόμεινον οὐκ ἔδει εἰσέναι, πολλῶ μάλλον τον νεκρὰ ἔργα ἔχοντα ἵνα μολυσμός γαρ ἐστὶ χαλεπώτατος. Νεκρὰ δε ἔργα ἐστὶ πάντα τα ζῶντων οὐκ ἔχοντα, τα δυσωδίας πνέοντα. Ὅσπερ γαρ το νεκρὸν σῶμα προς ουδεμίαν αἰσθησίν ἐστὶ χρήσιμον, ἀλλά και λυπεῖ τους πλησιάζοντας, οὕτω και ἡ ἀμαρτία εὐθέως το λογιστικὸν πλήττει, και οὐκ ἀφήσιν οὐδέ αὐτὴν την διάνοιαν ἠρεμεῖν, ἀλλά θορυβεῖ και ταραττει. Λέγεται δε και λοιμός τικτόμενος διαφθείρειν τα σώματα. Τοιαύτη ἐστὶ και ἡ ἀμαρτία ἵνα λοιμοῦ οὐδὲν διενήνοχεν, οὐ τον ἀέρα διαφθείρουσα πρῶτον, εἶπα τα σώματα, ἀλλ' εὐθέως εις την ψυχὴν εἰσπηδῶσα.

Οὐχ ὁράς τους λοιμώπτοντας πῶς φλεγμαίνουσι, πῶς περιστρέφονται, πῶς δυσωδίας εἰσὶν ἐμπεπλησμένοι, πῶς αὐτῶν ἀσχαρῆαι ὀφει, πῶς ὅλοι ἀκάθαρτοι; Τοῖουτοῖ εἰσὶ και οἱ ἀμαρτάνοντες, καν μη βλέπωσιν. Εἰπέ μοι γαρ, πυρέπτοντος παντός οὐκ ἐστὶ χείρων οἱ ἐπιθυμία

των χρημάτων ή των σωμάτων αλους; Ουχί ακαθαρτότερος τούτων πάντων εστί, πάντα τα αναισχυντα και ποιών και πάσχων; Τι γαρ αισχρότερον ανδρός χρημάτων ερώντος; Όσα αι εταιρζόμεναι γυναίκες, όσα αι επί της σκηνής ου παραποιούνται ποείν, τοσαύτα ουδέ ούτος μάλλον δε εκείνας εικός εστί παραπήσασθαι, ή τούτον. Τι λέγω, ου παραπέται; Και δουλοπρεπή πράγματα υπομένει, κολακεύων ους ου δει, θρασυνόμενος πάλιν ένθα μη δει, πανταχού ανώματος πονηρούς άνδρας και γόητας πολλάκις διεφθαρμένους, πολλώ και πενεστέρους και ευτελεστέρους αυτού παρακάθηται κολακεύων, και ετέρους αγαθούς και πάντοθεν εναρέτους υβριζων και θρασυνόμενος.

Είδες εκατέρωθεν την ασχημοσύνην, την αναισχυντίαν; Και ταπεινός εστί πέρα του μέτρου, και αλαζών. Άλλ' εστήκασιν επί οικήματος αι πόρναι, και τούτο εστί το έγκλημα, ότι το σώμα πωλούσι χρημάτων ένεκεν· άλλ' έχουσί τινά απολογίαν, την πενίαν και τον καταναγκάζοντα λιμόν· ει και τα μάλιστα ουδέ τούτο ικανόν εις απολογίαν· εξήν γαρ εργαζόμενας διατρέφεσθαι. Ενταύθα δε έστηκεν ο πλεονέκτης, ουκ επί οικήματος, άλλ' επί της πόλεως μέσης, ου σώμα, αλλά την ψυχήν προδίδους τω διαβόλω, ώστε και συγγίνεσθαι και εισέρχεσθαι προς αυτόν ώσπερ όντως προς πόρνην, και την επιθυμίαν αυτού πάσαν πληρώσας εξέρχεται· και ορώσι πάσα η πόλις, ου δύο άνδρες και τρεις. Και τούτο δε των πορνών ιδίόν εστί, ότι του το χρυσίον δίδόντος εισί· καν γαρ δούλος ή, καν ελεύθερος, καν μονομάχος, καν οστισουν, προτείνη δε τον μισθόν, καταδέχονται τους δε μηδέν προτείνοντας, καν πάντων ώσιν ευγενέστεροι, χωρίς του αργυρίου ου προσίενται. Τούτο και ενταύθα ούτοι ποιούσι· τους μεν ορθούς λογισμούς, όταν αργύριον μη έχωσιν, αποστρέφονται, τοις δε μιαινοίς και όντως θηριομάχοις συγγίνονται δια το χρυσίον και ασχημόνως συγγίνονται και το κάλλος απολλύουσι της ψυχής. Καθάπερ γαρ εκείναι φύσει μεν ειδεχθείς και μέλαιναι και αγροικίδες και παχείαι και άμορφοι και κακόπλαστοι, και πάντοθεν αισχραί, ούτω και αι τούτων γίνονται ψυχαί, ουδέ τοις έξωθεν επιπρίμμασι την αμορφίαν συγκαλύψαι δυναμένοι. Όταν γαρ εσχάτη η δυσειδεια, όσα αν επινοήσωσιν, ουδέ υποκρίνασθαι δύνανται. Ότι γαρ αναισχυντία πόρνας ποεί, άκουσον του προφήτου λέγοντος· «απηναισχύντησας προς πάντας, όψις πόρνης εγένετό σο».

Τούτο και προς τους πλεονέκτας έστιν ειπείν, απηναισχύντησας προς πάντας, ου προς τούσδε και τούσδε, αλλά και προς πάντας. Πώς; Ου πατέρα, ουχ υión, ου γυναίκα, ου φίλον, ουκ αδελφόν, ουκ ευεργέτην, ουδένα απλώς αιδείται ο τοιούτος. Και τι λέγω φίλον και αδελφόν και πατέρα; Αυτόν ουκ αιδείται τον Θεόν, αλλά πάντα μύθος αυτώ είναι δοκει, και γελά υπό της πολλής επιθυμίας μεθύων, και ουδέ τη ακοή παραδεχόμενός τι των ωφελείν αυτόν δυναμένων. Άλλ' ως της αποπίας, και οία φθέγγονται· ουαί σοι, μαμωνά, και τω μη έχοντί σε! Ενταύθα διαπρίομαι υπό του θυμού· ουαί γαρ τοις ταύτα λέγουσι, καν εν γέλωτι λέγωσιν. Ειπέ μοι γαρ, ου τοιαύτην απειλήν ηπειλήσεν ο Θεός λέγων, «ου δύνασθε δυσί κυρίοις δουλεύειν»; Συ δε εκλύεις την απειλήν,

τοιαύτα τολμών φθέγγεσθαι επί κακῷ τῷ σεαυτοῦ; Οὐκ εἰδωλολατρίαν αὐτὴν εἶναι φησὶν ὁ Παῦλος, καὶ τὸν πλεονέκτην εἰδωλόλατριν καλεῖ; Σὺ δὲ ἔστηκας γελῶν κατὰ τὰς βιωτικὰς γυναῖκας, γελωτοποιῶν κατὰ τὰς ἐν τῇ σκηνῇ;

Τοῦτο πάντα ἀνέτρεψε, τοῦτο κατέβαλε ἡ γέλωσ γέγονε τὰ ἡμέτερα καὶ πολιτισμὸς καὶ ἀστειότης ἡ οὐδὲν εὐσταθές, οὐδὲν σπιβαρόν. Οὐ πρὸς τοὺς βιωτικούς ἀνδρας μόνον λέγω ταῦτα, ἀλλ' οἶδα οὐς ἀνίπτομαι ἡ γέλωτος γὰρ ἐμπέλησται ἡ Ἐκκλησία. Ἄν ὁ δεῖνα ἀστεῖον εἶπῃ, γέλωσ εὐθέως ἐν τοῖς καθημένοις γίνεται καὶ τὸ θαυμαστόν, ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τῆς εὐχῆς οὐ παύονται πολλοὶ τοῦ γελᾶν. Πανταχοῦ χορεύει ὁ διάβολος, πάντας ἐνεδύσατο, πάντων κρατεῖ ἡτῆμασται ὁ Χριστός, παρέωσται, ἐν οὐδενός ἐστί μέρει ἡ ἐκκλησία. Οὐκ ἀκούετε Παύλου λέγοντος, «ἀισχροῦτος καὶ μωρολογία καὶ εὐτραπελία τίθησιν ἡ σὺ δὲ γελᾷς; «Μωρολογία» τί ἐστί; Τὰ μηδὲν ἔχοντα χρήσιμον. Γελᾷς δὲ ὅλως, καὶ διαχεῖς τὸ πρόσωπον ὁ μονάζων; Ὁ ἐσταυρωμένος, ὁ πενθῶν, γελᾷς, εἰπέ μοι; Πού τοῦ Χριστοῦ τοῦτο ἤκουσας ποιοῦντος; Οὐδαμοῦ, ἀλλὰ κατηφούντος μὲν πολλάκις. Καὶ γὰρ ὅτε τὴν Ἱερουσαλήμ εἶδεν ἐδάκρυσε, καὶ ὅτε τὸν προδότην ἐνενόησεν ἐταράχθη, καὶ ὅτε τὸν Λάζαρον ἐμελλεν ἐγείρειν ἐκλάυσε ἡ σὺ δὲ γελᾷς; Εἰ ἐπὶ τοῖς ἐτέρων ἀμαρτήμασιν ὁ μὴ ἀγῶν κατηγορίας ἀξίος, ὁ ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ ἀναλήγῳ διακεῖμενος καὶ γελῶν ποίας ἐστὶ συγγνώμης ἀξίος; Πένθους ὁ παρῶν καιρὸς καὶ θλίψεως, ὑπωπιασμοῦ καὶ δουλαγωγίας, ἀγῶνων καὶ ἰδρώτων ἡ σὺ δὲ γελᾷς; Οὐχ ὁρᾷς πῶς ἐπετιμήθη Σάρρα; Οὐκ ἀκούεις τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, «οὐαὶ οἱ γελῶντες, ὅτι κλαύσονται»; Ταῦτα ψάλλεις καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Τί γὰρ λέγεις; Εἰπέ μοι; Ὅτι ἡ ἐγέλασα; Οὐδαμῶς ἡ ἀλλὰ τί; «Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου». Ἀλλὰ τάχα τινὲς εἰσὶν οὕτω διακεχυμένοι καὶ χαῖνοι, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐπιπημίσει ταύτῃ γελᾶν, ὅτι ἤδη περὶ γέλωτος ταῦτα διαλεγόμεθα. Καὶ γὰρ τοιοῦτόν ἐστὶν ἡ παραφορά, τοιαύτῃ ἡ παραπληξία, οὐδὲ ἀισθάνεται τῆς ἐπιπημίσεως.

Ἔστηκεν ὁ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τὴν πάντων εὐχὴν ἀναφέρων, σὺ δὲ γελᾷς, οὐδὲν δεδοικώς; Καὶ ἐκεῖνος μὲν τρέμων ὑπὲρ σου τὰς εὐχὰς ἀναφέρει, σὺ δὲ καταφρονεῖς; Οὐκ ἀκούεις τῆς Γραφῆς λεγούσης, «οὐαὶ οἱ καταφρονηταί»; Οὐ φρίπτεις; Οὐ συστέλλεις σαυτόν; Καὶ εἰς μὲν βασιλεία εἰσῶν, καὶ σχήματι καὶ βλέμματι καὶ βαδίσματι καὶ πάσι τοῖς ἄλλοις κοσμοῖς σαυτόν ἡ ἐνταῦθα δὲ, ἐνθα τὰ ὄντως ἐστί βασιλεία, καὶ τοιαῦτα οἷα τὰ οὐράνια, καὶ γελᾷς; Σὺ μὲν οὐν οἶδα ὅτι οὐχ ὁρᾷς ἡ ἀκούε δὲ ὅτι ἄγγελοι πάρεσι πανταχοῦ, καὶ μάλιστα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ παρεστήκασιν τῷ βασιλεῖ, καὶ πάντα ἐμπέλησται τῶν ἀσωμάτων ἐκείνων δυνάμεων. Οὗτος ἐμοὶ καὶ πρὸς γυναῖκας ὁ λόγος, αἱ ἐπὶ μὲν τῶν ἀνδρῶν οὐ τολμῶσι τοῦτο ποιεῖν ταχέως, καν ποῶσι δὲ, οὐκ αἰεὶ, ἀλλὰ παρὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀνέσεως ἡ ἐνταῦθα δὲ αἰεὶ. Κατακαλύπτεις, εἰπέ μοι, τὴν κεφαλὴν καὶ γελᾷς, ὡ γύναι, ἐν ἐκκλησίᾳ καθημένη; Εἰσήλθες ἐξομολογήσασθαι τὰ ἀμαρτήματα, προσπεσεῖν τῷ Θεῷ, δεηθῆναι καὶ ἰκετεῦσαι ὑπὲρ τῶν κακῶς σοὶ πεπλημμελημένων, καὶ μετὰ γέλωτος τοῦτο ποιεῖς; Πῶς οὐν αὐτόν ἐξιλεῶσασθαι δυνήσῃ;

Και τι κακόν ο γέλως, φησίν; Ου κακόν ο γέλως, αλλά κακόν το παρά μέτρον, το άκαιρον. Ο γέλως έγκειται εν ημίν, μή, όταν φίλους ίδωμεν δια μακρού χρόνου, τούτο ποιώμεν, όταν τινάς καταπεπληγμένους και δεδοικότας, ανώμεν αυτούς τω μειδιάματι, ουχ ίνα ανακαγχάζωμεν και αεί γελώμεν· ο γέλως έγκειται τη ψυχή τη ημετέρα, ίνα ανήται ποτέ η ψυχή, ουχ ίνα διαχέηται. Επει και επιθυμία ημίν έγκειται σωμάτων. Και ου πάντως ανάγκη δια το εγκείσθαι και αυτή χρήσθαι, ή κεχρήσθαι αμέτρως· αλλά και κρατούμεν αυτής και ου λέγομεν, ``επειδή έγκειται, χρησώμεθα´. Μετά δακρύων δούλευε τω Θεώ, ίνα δυνηθής απονίφασθαι τα ημαρτημένα. Οίδα ότι πολλοί διαμωκώνται ημάς λέγοντες, `ευθέως δάκρυα´. Δια τούτο δακρύων καιρός. Οίδα δε και οικνίζονται οι λέγοντες, «φάγωμεν και πίνωμεν· αύριον γαρ αποθνήσκομεν». Άλλ' εννόησον ότι «ματαιότης ματαιότητων, τα πάντα ματαιότης»· ουκ εγώ λέγω, άλλ' αυτός ο την πείραν των πραγμάτων πάντων λαβών, ταύτά φησίν· «ωκοδόμησά μοι οικίας, εφύτευσά μοι αμπελώνας, εποίησά μοι κολυμβήθρας υδάτων, ονοχόους και ονοχοούσας»· και τι δη μετά ταύτα πάντα φησί; «Ματαιότης ματαιότητων, τα πάντα ματαιότης».

Πενθήσωμεν τοίνυν, αγαπητοί, πενθήσωμεν, ίνα όντως γελάσωμεν, ίνα όντως ησθώμεν εν τω καιρώ της χαράς της ειλικρινούς· αύτη μεν γαρ η χαρά πάντως λύπη αναμέμικται, και ουδέποτε καθαράν αυτήν έστιν ευρείν· εκείνη δε ειλικρινής εστί και άδολος και ουδέν έχουσα ύπουλον ουδέ αναμεμιγμένον· εκείνην ησθώμεν την χαράν, εκείνην μεταδώξωμεν. Άλλως δε ουκ έστιν αυτής επιπυχείν ή δια του ενταύθα μη τα ιδέα, αλλά τα ωφελούντα αρείσθαι, και μικρόν θλίβεσθαι εκόντας, και μετά ευχαριστίας άπαντα φέρειν τα συμπίπτοντα. Ούτω γαρ δυνησόμεθα και της βασιλείας των ουρανών επιπυχείν, χάριτι και φιλανθρωπία, και τα εξής.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΙΕ´

(ΕΒΡ. 9,1-14)

«Είχε και η πρώτη διαθήκη διατάξεις περί της λατρείας και αγιαστήριο κοσμικό. Κατασκευάσθηκε δηλαδή το πρώτο μέρος της σκηνής, στο οποίο υπήρχε η λυχνία και η τράπεζα και οι άρτοι της πρόθεσης, το οποίο λέγεται Άγια. Μετά το δεύτερο καταπέτασμα ήταν το μέρος της σκηνής, που ονομαζόταν Άγια των Αγίων. Εκεί υπήρχε ένα χρυσό θυμιατήρι και η κιβωτός της διαθήκης, που ήταν από όλα τα μέρη καλυμμένη με χρυσάφι, και μέσα σ' αυτήν υπήρχε η χρυσή στάμνα που περιείχε το μάννα, η ράβδος του Ααρών που είχε βλαστήσει, και οι πλάκες της

διαθήκης. Επάνω από την κιβωτό υπήρχαν χερουβίμ ένδοξα που επισκίαζαν το ιλαστήριο, για τα οποία δεν είναι δυνατόν να μιλήσουμε τώρα λεπτομερώς».

Έδειξε από τον ιερέα, από την ιερωσύνη και από τη διαθήκη ότι εκείνη επρόκειτο να έχει τέλος· δείχνει πλέον και από τη μορφή της ίδιας της σκηνής. Πώς; Μιλώντας για «Άγια» και «Άγια των αγίων». Τα «Άγια» δηλαδή είναι σύμβολα του προηγούμενου καιρού (γιατί εκεί γίνονταν όλα με θυσίες), ενώ τα «Άγια των Αγίων είναι σύμβολα αυτού του παρόντος καιρού. Ονομάζει «Άγια των αγίων» τον ουρανό, και το ίδιο και καταπέτασμα του καταπετάσματος, δηλαδή μέσω του καταπετάσματος της σάρκας αυτού. Αλλά καλό είναι να μιλήσουμε εξετάζοντας από την αρχή το χωρίο αυτό.

Τι λέγει λοιπόν; «Είχε και η πρώτη». Ποια «πρώτη»; Η διαθήκη. «Δικαιώματα περί της λατρείας». Τι σημαίνει «δικαιώματα»; Σύμβολα ή διατάξεις. Σαν να έλεγε, Τότε είχε ενώ τώρα δεν έχει. Δείχνει ότι αυτή τα παραχώρησε ήδη σ' αυτόν· γιατί λέγει, τότε είχε. Όστε τώρα, αν και παραμένει δεν υπάρχει. «Και αγιαστήριο κοσμικό». Το ονομάζει «κοσμικό» επειδή επιτρεπόταν σ' όλους να εισέρχονται, και ήταν γνωστός ο τόπος, μέσα στον ίδιο οίκο, στον οποίο αλλού στέκονταν οι ιερείς, αλλού οι Ιουδαίοι, και αλλού οι προσήλυτοι, οι Έλληνες και οι Ναζωραίοι. Επειδή λοιπόν επιτρεπόταν να μπαίνουν και οι Έλληνες, γι' αυτό το ονομάζει «κοσμικόν»· γιατί βέβαια δεν ήταν ο κόσμος οι Ιουδαίοι. Γιατί λέγει, «κατασκευάσθηκε το πρώτο μέρος της σκηνής, το οποίο λέγεται Άγια, και στο οποίο υπήρχε η λυχνία και η τράπεζα και οι άρτοι της πρόθεσης». Αυτά είναι σύμβολα του κόσμου. «Μετά από το δεύτερο καταπέτασμα». Άρα δεν υπήρχε μόνο ένα καταπέτασμα, άλλ' υπήρχε και έξω καταπέτασμα. «Υπήρχε σκηνή που ονομαζόταν Άγια των Αγίων». Πρόσεχε πως παντού το ονομάζει «σκηνή», επειδή δέμεναν εκεί. «Πού είχε», λέγει, «χρυσό θυμιατήρι και την κιβωτό της διαθήκης καλυμμένη από παντού με χρυσάφι, μέσα στην οποία υπήρχε η χρυσή στάμνα, η ράβδος του Ααρών που βλάστησε, και οι πλάκες της διαθήκης».

Όλα αυτά ήταν σεβαστά και λαμπρά υπομνήματα της ιουδαϊκής αχαριστίας. «Και οι πλάκες της διαθήκης». Γιατί τις έσπασε. «Και το μάννα»· γιατί γόγγυσαν· και γι' αυτό, παραπέμποντας τη μνήμη στους απογόνους, πρόσταξε να το τοποθετήσουν στη χρυσή στάμνα. «Και η ράβδος του Ααρών που βλάστησε». Γιατί επαναστάτησαν. Επειδή δηλαδή οι Ιουδαίοι ήταν αχάριστοι και ενώ ευεργετούνταν συνεχώς λησμονούσαν τις ευεργεσίες, γι' αυτό με προσταγή του νομοθέτη τοποθέτησαν αυτά μέσα στη χρυσή στάμνα, παραπέμποντας έτσι τη μνήμη στους απογόνους. «Πάνω από την κιβωτό υπήρχαν τα ένδοξα χερουβίμ που κατασκίαζαν το ιλαστήριο». Τι σημαίνει «χερουβίμ δόξης»; Ή εννοεί τα ένδοξα ή τα κάτω από το Θεό. Και σωστά μεγαλοποιεί αυτά με το λόγο, για να δείξει ότι είναι ανώτερα τα στη συνέχεια. «Για τα οποία», λέγει, «δεν είναι δυνατό να μιλήσουμε τώρα λεπτομερώς». Εδώ υπαινίχθηκε, ότι δεν ήταν αυτά μόνο τα βλεπόμενα, άλλ' ήταν

απλώς κάποια ανίγματα. «Για τα οποία δεν μπορούμε», λέγει, «τώρα να μιλήσουμε λεπτομερώς»· ίσως χρειάζονται μακρότερο λόγο. «Όντας λοιπόν αυτά έτσι κατασκευασμένα, στο πρώτο μέρος της σκηνής εισέρχονται πάντοτε οι ιερείς και επιτελούν τα της λατρείας». Δηλαδή υπήρχαν βέβαια αυτά, ἀλλ' όμως δεν απολάμβαναν αυτά οι Ιουδαίοι· γιατί δεν τα έβλεπαν. Ώστε μάλλον δεν ήταν για εκείνους, αλλά για εκείνους για τους οποίους αποτελούσαν προτύπωση. «Στο δεύτερο μέρος όμως μπαίνει μια φορά το χρόνο μόνο ο αρχιερέας, και όχι χωρίς αίμα, το οποίο προσφέρει για τον εαυτόν του και για τα από άγνοια αμαρτήματα του λαού». Βλέπεις ότι ήδη έχουν προκαταβληθεί οι τύποι;

Για να μη λένε δηλαδή, "πώς είναι μία η θυσία" και "πώς ο αρχιερέας πρόσφερε μία φορά μόνο θυσία", δείχνει ότι αυτό γίνεται έτσι από την αρχή· εφόσον η αγιότερη θυσία και η φρικτή ήταν μία. Έτσι συνηθίζοταν από την αρχή· γιατί και τότε ο αρχιερέας μία φορά πρόσφερε θυσία. Και σωστά είπε «όχι χωρίς αίμα»· όχι βέβαια χωρίς αίμα, ἀλλ' ασφαλώς όχι μ' αυτό το αίμα· γιατί δεν ήταν τόση μεγάλη η πραγματεία. Δείχνει ότι θα συμβεί αυτή η θυσία, όχι όμως δαπανώμενη από τη φωτιά, αλλά μάλλον ότι θα κατορθωθεί από το αίμα. Επειδή δηλαδή ονόμασε το σταυρό «θυσία», που δεν είχε ούτε φωτιά ούτε ξύλα ούτε προσφέρεται πολλές φορές, αλλά προσφέρθηκε μία φορά με αίμα. «Το οποίο», λέγει, «προσφέρει για τα από άγνοια αμαρτήματα του λαού». Πρόσεχε· δεν είπε, "για αμαρτήματα", αλλά «για τα αγνοήματα», για να μη μεγαλοφρονήσουν. Αν και βέβαια δεν αμάρτησες, λέγει, με τη θέλησή σου, ἀλλ' ήταν ακούσιο το αγνόημά σου, και κανένας δεν είναι καθαρός από αυτό. Και παντού αναφέρει το «για τα δικά του», για να δείξει ότι ο Χριστός είναι πολύ πιο ανώτερος από τον αρχιερέα των Ιουδαίων. Γιατί, αν είναι απαλλαγμένος από τις αμαρτίες μας, πως πρόσφερε θυσία για τον εαυτόν του; Γιατί λοιπόν, λέγει, τα είπες αυτά; Γιατί αυτό είναι γνώρισμα ανωτέρου. Πουθενά εδώ θεωρία. Τώρα όμως προχωρεί στην εξήγηση και λέγει· «μ' αυτό ήθελε να δηλώσει το άγιο Πνεύμα, ότι δεν είχε φανερωθεί ακόμη η οδός που οδηγούσε στα Άγια, εφόσον ακόμη εξακολουθούσε να υπάρχει η πρώτη σκηνή». Γι' αυτό λέγει, αυτά κατασκευάστηκαν έτσι, για να μάθουμε ότι τα Άγια των Αγίων, δηλαδή ο ουρανός, είναι ακόμη άβατος. Να μη νομίζουμε λοιπόν, επειδή δεν εισερχόμαστε σ' αυτόν, και ότι δεν υπάρχει αυτός, αφού ούτε στα Άγια εισήλθαμε. «Αυτά είναι συμβολικά», λέγει, «του σημερινού καιρού».

Ποιον ονομάζει «καιρό παρόντα»; Τον καιρό πριν από τον ερχομό του Χριστού· γιατί μετά τον ερχομό του Χριστού δεν είναι πλέον καιρός παρών· πώς δηλαδή μπορεί να είναι καιρός παρών αφού παρέρχεται και λαμβάνει τέλος; Θέλει και κάτι άλλο να δηλώσει λέγοντας ότι «αυτά είναι συμβολικά του παρόντος καιρού»· δηλαδή, ο τύπος πέρασε. «Τα δώρα και οι θυσίες που προσφέρονταν τότε δεν μπορούσαν να προσφέρουν εσωτερική τελείωση σ' εκείνον που πρόσφερε τη λατρεία». Είδες πως με σαφήνεια έδεξε μ' αυτό τι σημαίνει το «σε τίποτε δε πρόσφερε τελείωση ο νόμος»,¹ και το «εάν η πρώτη ήταν άμεμπτη»; Πώς; «Εσωτερικά». Γιατί οι θυσίες δεν

καθάριζαν τον ρύπο της ψυχής, ἀλλ' ἀκόμη προσφέρονταν για το σώμα· γιατί λέγει, «γίνεται σύμφωνα με νόμο που ισχύει για ανθρώπους».² Δεν μπορούσαν δηλαδή να συγχωρούν μοχεία, ούτε φόνο, ούτε ιεροσυλία. Βλέπεις να λέγει, "αυτό φάγε", εκείνο μη το φας"; Πράγματα που ήταν αδιάφορα. «Γιατί είχαν σχέση με φαγητά κα ποτά και διάφορες πλύσεις με νερό». Αυτό πιας λέγει· αν και βέβαια δεν υπήρχε καμμία διάταξη για το ποτό, αλλά ξευτελιζοντας αυτά είπε αυτό· «και με διάφορες πλύσεις με νερό και διατάξεις που αναφέρονται στο σώμα και ισχύουν μέχρι τον καιρό της αντικατάστασης αυτών». Γιατί αυτή είναι η δικαιοσύνη του σώματος. Εδώ υποβιβάζει τις θυσίες, δείχνοντας ότι δεν είχαν καμμία ισχύ, και ότι ίσχυαν μέχρι τον καιρό της διόρθωσης αυτών. Δηλαδή περίμεναν τον καιρό που τα διορθώνει όλα.

«Αλλ' όταν ήλθε ο Χριστός ως αρχιερέας των μελλοντικών αγαθών, εισήλθε δια της σκηνης που είναι ανώτερη και τελειότερη και δεν είναι χειροποίητη». Εδώ εννοεί τη σάρκα. Και σωστά την ονόμασε και «ανώτερη» και «τελειότερη», εφόσον σ' αυτήν κατοικεί ο Θεός Λόγος και όλη η ενέργεια του Πνεύματος· γιατί «ο Θεός δε δίνει με το μέτρο το Πνεύμα»· ή το λέγει επειδή είναι τελειότερη, αφού είναι ακατάληπτη, και κατορθώνει μεγαλύτερα. «Δεν είναι δηλαδή από αυτόν τον κόσμο». Να πως εισήλθε από σκηνή που είναι ανώτερη· γιατί δεν θα ήταν κατασκευασμένη από το Πνεύμα, αν την κατασκεύασε άνθρωπος. «Δεν είναι από αυτόν τον κόσμο»· δηλαδή δεν είναι από αυτά τα κτίσματα, αλλά από τον πνευματικό κόσμο· γιατί έχει κατασκευασθεί από το άγιο Πνεύμα. Βλέπεις πως ονομάζει το σώμα και «σκηνή» και «καταπέτασμα» και «ουρανό»; «Εισήλθε», λέγει, «δια της σκηνης που είναι ανώτερη και τελειότερη»· έπεπα, «δια του καταπετάσματος, δηλαδή της σάρκας αυτού»· και πάλι, «στο εσωτερικό του καταπετάσματος»· και πάλι, «πού εισέρχεται στα Άγια των αγίων», για να παρουσιασθεί μπροστά στο Θεό. Και για ποιο λόγο το κάνει αυτό; Επειδή θέλει να μας διδάξει με το καθένα από αυτά τη διαφορετική σημασία που έχει, αλλά έχει την ίδια απία. Εννοώ το εξής μ' αυτό. Ο ουρανός είναι καταπέτασμα· όπως τα Άγια τα αποκρύπτει το καταπέτασμα, έτσι και η σάρκα αποκρύπτει τη θεότητα· και όμοια το σώμα είναι σκηνή, έχοντας μέσα τη θεότητα· και ο ουρανός επίσης είναι σκηνή, γιατί εκεί μέσα είναι ο ιερέας.

«Αλλ' όταν ήλθε ο Χριστός ως αρχιερέας». Δεν είπε, "έγινε", αλλά «ήλθε», δηλαδή ήλθε σ' αυτό το ίδιο, δεν έλαβε άλλο. Δεν ήλθε προηγουμένως και μετά έγινε αρχιερέας, αλλά συγχρόνως όταν ήλθε. Και δεν είπε, "ήλθε ως αρχιερέας, αλλά συγχρόνως όταν ήλθε. Και δεν είπε, "ήλθε ως αρχιερέας των θυσιαζομένων", αλλά «των μελλοντικών αγαθών»· γιατί ο λόγος δεν μπορούσε να παραστήσει το παν. «Όχι με αίμα», λέγει, «τράγων και μοσχαραίων». Όλα είναι αλλαγμένα. «Αλλά με το δικό του αίμα», λέγει, «εισήλθε μια για πάντα στα Άγια». Να «Άγια» ονόμασε τον ουρανό. «Μια για πάντα», λέγει, «εισήλθε στα Άγια, εξασφαλίζοντας αιώνια λύτρωση». Και το «εξασφάλισε», ήταν από τα υπερβολικά αδύνατα και πέρα από κάθε ελπίδα, πως δηλαδή με μία είσοδο εξασφάλισε αιώνια λύτρωση. Έπεπα το πειστικό· «Γιατί αν το αίμα ταύρων κα τράγων και

το ράντισμα με στάχτη από δαμάλι αγιάζει τους μολυσμένους ως προς την εξωτερική καθαρότητα, πόσο περισσότερο το αίμα του Χριστού, ο οποίος δια του αγίου Πνεύματος πρόσφερε τον εαυτόν του άμωμη θυσία στο Θεό, θα καθαρίσει τη συνειδησή σας από τα νεκρά έργα, ώστε να λατρεύετε τον ζωντανό Θεό;».

Εάν δηλαδή, λέγει, το αίμα των ταύρων μπορεί να καθαρίσει σάρκα, πόσο περισσότερο θα καθαρίσει τον ρύπο της ψυχής το αίμα του Χριστού. Για να μη νομίσεις δηλαδή, ακούοντας ότι «αγιάζει», ότι είναι κάτι το σπουδαίο, αναφέρει και δείχνει τη διαφορά του κάθε καθαρισμού, και πως ο καθαρισμός αυτός είναι υψηλός, ενώ εκείνος ταπεινός. Και λέγει ότι αυτό είναι πολύ φυσικό, αφού εκείνο ήταν το αίμα ταύρων, ενώ αυτό του Χριστού. Και δεν αρκέστηκε στο όνομα μόνο, ἀλλ' αναφέρει και τον τρόπο της προσφοράς· γιατί λέγει, «ο οποίος δια του αγίου Πνεύματος πρόσφερε τον εαυτό του θυσία άμωμη στο Θεό»· δηλαδή το θυσιαζόμενο ήταν άμωμο και καθαρό από αμαρτίες. Το «δια του αγίου Πνεύματος», δηλώνει ότι δεν προσφέρθηκε δια πυρός ούτε με κάποιους άλλους. «Θα καθαρίσει τη συνειδησή σας», λέγει, «από νεκρά έργα». Και σωστά είπε, «από νεκρά έργα»· γιατί αν κάποιος τότε άγγιζε νεκρό μολυνόταν· και εδώ αν κάποιος συμβεί ν' άγγισει νεκρό έργο, μολύνεται με τη συνειδηση. «Ώστε να λατρεύετε», λέγει, «ζωντανό και αληθινό Θεό». Εδώ δείχνει, ότι εκείνος που διαπράττει νεκρά έργα δεν είναι δυνατόν να δουλεύει στον ζωντανό Θεό. Και σωστά είπε, «τον αληθινό και ζωντανό Θεό», δείχνοντας και μ' αυτό, ότι και τα προσφερόμενα σ' αυτόν είναι τέτοια. Επομένως όλα αυτά τα δικά μας είναι και ζωντανά και αληθινά, ενώ εκείνα τα των Ιουδαίων είναι και νεκρά και ψευδή· και πολύ σωστά.

Κανένας λοιπόν που έχει νεκρά έργα να μη εισέρχεται εδώ. Γιατί, αν εκείνος που άγγιζει νεκρό σώμα δεν έπρεπε να εισέρχεται, πολύ περισσότερο δεν πρέπει εκείνος που έχει νεκρά έργα· γιατί είναι μολυσμός φοβερότατος. Και νεκρά έργα είναι όλα εκείνα που δεν έχουν ζωή, που εκπέμπουν δυσωδία. Όπως δηλαδή το νεκρό σώμα δεν είναι χρήσιμο σε καμμία αίσθηση, αλλά και προξενεί λύπη σ' εκείνους που το πλησιάζουν, έτσι και η αμαρτία πλήττει αμέσως το λογιστικό και δεν αφήνει ούτε τον ίδιο το νου να ηρεμεί, αλλά τον θορυβεί και τον τaráσσει. Λέγεται ότι και η εμφάνιση λοιμού καταστρέφει τα σώματα. Τέτοια είναι και η αμαρτία· δεν διαφέρει καθόλου από το λοιμό, διαφθείροντας όχι τον αέρα πρώτα και μετά τα σώματα, ἀλλ' αμέσως υπεισέρχεται στην ψυχή.

Δεν βλέπεις εκείνους που υποφέρουν από λοιμώδη νόσο πώς φλογίζονται, πως περιστρέφονται, πως είναι γεμάτοι από δυσωδία, πως είναι αισχρά τα πρόσωπά τους, πως όλοι είναι ακάθαρτοι; Τέτοιοι είναι και εκείνοι που αμαρτάνουν, έστω και αν δεν το βλέπουν. Γιατί πες μου, δεν είναι χειρότερος από εκείνον που υποφέρει από πυρετό αυτός που κυριεύθηκε από την επιθυμία των χρημάτων ή των σωμάτων; Δεν είναι ακαθαρότερα από όλους αυτούς,

διαπράττοντας όλα τα αδιάντροπα και υποφέροντας από αυτά; Πράγματι τι υπάρχει αισχρότερο από άνδρα που αγαπά υπερβολικά τα χρήματα; Όσα δεν σταματούν να τα κάμνουν οι πόρνες γυναίκες και οι θεατρίνες, αυτά δεν παύει να τα κάνει κι αυτός· ή καλύτερα εκείνες είναι δυνατό να σταματήσουν, αυτός όμως όχι. Τι λέγω, δεν σταματά; Υπομένει και δουλοπρεπή πράγματα, κολακεύοντας εκείνους που δεν πρέπει, δείχνοντας επίσης θρασύτητα εκεί που δεν πρέπει, παρουσιάζοντας παντού ανωμαλία. Κάθεται πολλές φορές με πονηρούς ανθρώπους και γόητες και διεφθαρμένους, πολύ πιο φτωχούς και πιο ευτελείς από αυτόν τον ίδιο, ενώ άλλους αγαθούς και κατά πάντα ενάρετους τους υβρίζει και συμπερφέρεται προς αυτούς με θρασύτητα.

Είδες και από τα δύο και την ασχημοσύνη και την αδιαντροπιά; Και ταπεινός είναι πέρα από το μέτρο, και αλαζών. Διαμένουν βέβαια οι πόρνες σε οίκημα και αυτό είναι το άξιο κατηγορίας τους, το ότι πωλούν το σώμα τους έναντι χρημάτων, αλλά έχουν κάποια δικαιολογία τη φτώχεια και την πείνα που τις καταναγκάζει, αν και βέβαια ούτε αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως δικαιολογία· γιατί μπορούν να εργάζονται και να τρέφονται. Εδώ όμως συχνάζει ο πλεονέκτης όχι σε οίκημα, αλλά στο μέσο της πόλης, προσφέροντας όχι το σώμα, αλλά την ψυχή του στο διάβολο, ώστε και να εισέρχεται και να συνευρίσκεται μαζί του σαν προς πόρνη πραγματικά, και αφού εκπληρώσει όλη την επιθυμία εξέρχεται, και βλέπει όλη η πόλη, και όχι μόνο δυο και τρεις άνθρωποι. Και αυτό είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα των πορνών, το να δίνει σ' αυτές κανείς χρήματα· είτε δηλαδή είναι κανείς δούλος είτε ελεύθερος είτε μονομάχος είτε οποιοσδήποτε και προσφέρει αμοιβή, καταδέχονται, ενώ εκείνοι που δεν προσφέρουν τίποτε, κι αν ακόμη είναι ευγενέστεροι απ' όλους, χωρίς τα χρήματα δεν μπορούν να τις πλησιάσουν. Αυτό κάμνουν και αυτοί εδώ· τους ορθούς λογισμούς, όταν δεν έχουν χρήματα, τους αποστρέφονται, ενώ τους μιαρούς και πραγματικά θηριονόμους τους συναναστρέφονται εξαπίας των χρημάτων, ασχημονούν μαζί τους και χάνουν την ομορφιά της ψυχής τους. Όπως ακριβώς δηλαδή εκείνες είναι ως προς τη φύση τους αποκρουστικές και γεμάτες πονηριά και άγριες και παχειές και άσχημες και κακόπλαστες και σ' όλα αισχρές, τέτοιες γίνονται και οι ψυχές αυτών, μη μπορώντας με τα εξωτερικά βαψίματα να συγκαλύψουν την ασχήμια τους. Γιατί, όταν η ασχήμια είναι η χειρότερη απ' όλες, όσα και αν επινοήσουν δεν μπορούν να υποκριθούν. Το ότι βέβαια η αδιαντροπιά κάμνει πόρνες, άκουσε τον προφήτη που λέγει· «συμπερφέρθηκες προς όλους με αδιαντροπιά, απέκτησες μορφή πόρνης».³

Αυτό μπορούμε να πούμε και προς τους πλεονέκτες· συμπερφέρθηκες προς όλους με αδιαντροπιά· όχι προς αυτούς και προς εκείνους, αλλά προς όλους. Πώς; Ο άνθρωπος αυτού του είδους δε σέβεται ούτε τον πατέρα του ούτε το παιδί του ούτε τη γυναίκα του ούτε φίλο ούτε αδελφό ούτε ευεργέτη ούτε κανένα άλλο γενικά. Και γιατί λέγω φίλο και αδελφό και πατέρα; Δε σέβεται τον ίδιο τον Θεό, αλλά τα θεωρεί όλα τα σχετικά μ' αυτόν μύθο, και γελά μεθυσμένος από τη μεγάλη επιθυμία, και ούτε ν' ακούσει θέλει κάτι από εκείνα που μπορούν να τον

ωφελήσουν. Αλλά πώ πώ παραλογία, ποια είναι και τα λόγια που λένε· Αλλοίμονο σου, μαμωνά, και σ' εκείνον που δεν έχει! Εδώ κατακυριεύομαι από τη φλόγα του θυμού· αλλοίμονο σ' εκείνους που λένε αυτά, κι αν ακόμη τα λένε γελώντας. Γιατί πες μου, δεν απείλησε μ' αυτή την απειλή ο Θεός λέγοντας, «δεν μπορείτε να δουλεύετε σε δύο κυρίου»;⁴ και συ καταργείς την απειλή τολμώντας να λες τέτοια λόγια προς κακό του εαυτού σου; Δεν λέγει ο Παύλος ότι αυτή είναι ειδωλολατρία και ονομάζει ειδωλόλατρη τον πλεονέκτη; Συ όμως στέκεσαι και γελάς όπως οι κοσμικές γυναίκες, προκαλώντας τα γέλια σαν τις γυναίκες του θεάτρου;

Αυτό τα ανέτρεψε όλα, αυτό τα κατέρριψε· κατόντησαν τα δικά μας γέλωσ και πολπισμός και αστειότητα· τίποτε το σταθερό, τίποτε το στερεό. Δεν τα λέγω αυτά μόνο προς τους κοσμικούς άνδρες, αλλά γνωρίζω ποιους υπαινίσσομαι· γέμισε η Εκκλησία από γέλωτα. Αν ο τάδε πει κάποιο αστείο, αμέσως προκαλούνται γέλια σ' εκείνους που κάθονται. Και το θαυμαστό είναι ότι πολλοί δεν σταματούν να γελούν και κατά την ίδια την ώρα της ευχής. Παντού χορεύει ο διάβολος, όλους τους ντύθηκε, όλους τους εξουσιάζει. Ατιμάσθηκε ο Χριστός, περικυβερνήθηκε, δεν υπάρχει πουθενά η εκκλησία. Δεν ακούτε τον Παύλο που λέγει, «αισχρότητα και μωρολογία και γελοιότητες άς εξαφανιστούν από σας»;⁵ Μαζί με την αισχρότητα αναφέρει τη γελοιότητα και συ γελάς; Μωρολογία ει είναι; Εκείνα που δεν έχουν τίποτε το χρήσιμο. Γελάς λοιπόν διαρκώς και φαιδρύνεις το πρόσωπό σου συ ο μοναχός; Γελάς, πες μου, συ που έχεκ σταυρωθεί, συ που πενθείς; Πού άκουσες το Χριστό να το κάνει αυτό; Πουθενά, αλλά πολλές φορές ήταν σκυθρωπός. Πραγματικά όταν είδε την Ιερουσαλήμ δάκρυσε, όταν σκέφθηκε τον προδότη ταραχθηκε, και όταν επρόκειτο ν' αναστήσει τον Λάζαρο έκλαψε· και συ γελάς; Εάν εκείνος που δεν πονά για τα αμαρτήματα των άλλων είναι άξιος κατηγορίας, εκείνος που συμπεριφέρεται με αναληγσία για τα δικά του και γελά ποια συγγνώμη είναι άξιος να επιτύχει; Ο παρών καιρός είναι καιρός πένθους και θλίψεως, βασάνων και δουλαγωγίας, αγώνων και ιδρώτων· και συ γελάς; Δεν βλέπεις πως επιμήθηκε η Σάρρα; Δεν ακούς το Χριστό που λέγει, «αλλοίμονο σ' εκείνους που γελούν, γιατί θα κλάψουν»;⁶ Αυτά ψάλλεις καθημερινά. Πες μου δηλαδή, τι λες; "Γέλασα"; Καθόλου· αλλά τι; «Απέκαμα από τους στεναγμούς μου».⁷ Άλλ' ίσως μερικοί είναι τόσο παραλυμένοι και αποχαυνωμένοι, ώστε να γελούν και για την επιμήιση αυτή, σαν να τα λέμε δηλαδή αυτά για να προκαλέσουμε γέλωτα. Πραγματικά τέτοια είναι η παραφροσύνη, τέτοια η τρέλλα, ούτε την επιμήιση αισθάνεται.

Στέκεται ο ιερέας του Θεού λέγοντας την ευχή για όλους, και συ γελάς, χωρίς να φοβάσαι τίποτε; Και εκείνος βέβαια λέγει τρέμοντας τις ευχές για σένα, και συ τον περικυβερνείς; Δεν ακούς τη Γραφή που λέγει, «αλλοίμονο στους καταφρονητές»; Δεν φρίπτεκ; Δεν δείχνεκ συστολή; Και βέβαια εισερχόμενος σε ανάκτορα προσέχεις να είναι κόσμιο και το παράστημά σου και το βλέμμα σου και το βάδισμά σου και όλα τα άλλα, ενώ εδώ, όπου είναι τα πραγματικά ανάκτορα, και τέτοια όπως ακριβώς είναι τα ουράνια, γελάς; Συ βέβαια γνωρίζω ότι δεν βλέπεκ, άκουε όμως ότι παντού

παραβρίσκονται άγγελοι και μάλιστα στον οίκο του Θεού στέκονται δίπλα στο βασιλιά, και όλα είναι γεμάτα από τις ασώματες εκείνες δυνάμεις. Ο λόγος μου αυτός απευθύνεται και προς τις γυναίκες, οι οποίες μπροστά στους άνδρες βέβαια δεν τολμούν εύκολα να το κάνουν αυτό, και αν το κάνουν, δεν το κάνουν πάντοτε, αλλά κατά τον χρόνο της ανάπαυσης, ενώ εδώ πάντοτε. Πες μου, γυναίκα, καλύπτεις το κεφάλι σου και γελάς βρισκόμενη μέσα στην εκκλησία; Εισήλθες να εξομολογηθείς τα αμαρτήματά σου, να προσπέσεις στο Θεό, να τον παρακαλέσεις και να τον ικετεύσεις για τα κακά που διέπραξες και τα πλημμελήματα, και το κάνεις αυτό γελώντας; Πώς λοιπόν θα μπορέσεις να καταστήσεις αυτόν ευμενή;

Και τι κακό, λέγει, είναι το γέλιο; Δεν είναι κακό το γέλιο, αλλά κακό είναι όταν γίνεται πέρα από το μέτρο και άκαιρα. Το γέλιο υπάρχει σε μας ώστε, όταν δούμε φίλους που έχουμε πολύ χρόνο να τους δούμε, να το κάνουμε αυτό, όταν δούμε κάποιους συνεσταλμένους και φοβισμένους, να τους ενθαρρύνουμε με το χαμόγελο, και όχι να καγχάζουμε και να γελάμε πάντοτε. Το γέλιο υπάρχει μέσα στην ψυχή μας, για να ανακουφίζεται κάποτε η ψυχή, όχι για να οδηγείται στη διάχυση. Άλλωστε και η επιθυμία υπάρχει μέσα στα σώματά μας και δεν πρέπει οπωσδήποτε επειδή υπάρχει να τη χρησιμοποιούμε ή να τη χρησιμοποιούμε πέρα από το μέτρο· αλλά και συγκρατούμε αυτήν και δε λέμε, 'επειδή υπάρχει μέσα μας, ας τη χρησιμοποιούσουμε'. Με δάκρυα δούλευε το Θεό, για να μπορέσεις να καθαρίσεις τα αμαρτήματά σου. Γνωρίζω ότι πολλοί με κατηγορούν λέγοντας, 'αμέσως δάκρυα'. Γί αυτό είναι καιρός δακρύων. Γνωρίζω ότι και ασιοδοξούν όλοι εκείνοι που λένε, «ας φάμε ας πιούμε, γιατί αύριο πεθαίνουμε».⁸ Αλλά σκέψου ότι «ματαιότης ματαιότητων, τα πάντα ματαιότης».⁹ Δεν το λέγω εγώ, άλλ' εκείνος που γνώρισε όλα τα πράγματα έμπρακτα, λέγει τα εξής: «οικοδόμησα για τον εαυτό μου σπίτια, φύτευσα αμπέλια, κατασκεύασα δεξαμενές υδάτων και είχα ονοχόους και ονοχόες».¹⁰ Και τι λέγει μετά από όλα αυτά; «Ματαιότης ματαιότητων, τα πάντα ματαιότης».

Ας πενήθσουμε λοιπόν, αγαπητοί, ας πενήθσουμε, για να γελάσουμε πραγματικά, για να νιώσουμε πραγματικά ευφροσύνη κατά τον καιρό της ειλικρινούς χαράς. Γιατί αυτή η χαρά οπωσδήποτε είναι αναμιγμένη με λύπη και δεν είναι δυνατό να τη βρούμε αυτήν ποτέ καθαρή, ενώ εκείνη είναι ειλικρινής και άδολη και δεν έχει τίποτε το ύπουλο ούτε κάτι άλλο αναμιγμένο. Με εκείνη τη χαρά ας νιώθουμε ευχαρίστηση, εκείνην ας επιδώσουμε. Δεν είναι δυνατό να επιτύχουμε αυτήν αλλιώς, παρά με το μη προτιμάμε εδώ τα ευχάριστα, αλλά εκείνα που ωφελούν, και να θλιβόμαστε λίγο με τη θέλησή μας και να υποφέρουμε με ευχαριστία όλα εκείνα που μας συμβαίνουν. Γιατί έτσι θα μπορέσουμε να επιτύχουμε και τη βασιλεία των ουρανών, με τη χάρη και φιλανθρωπία και τα εξής.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Εβρ. 7, 19.
2. Εβρ. 7, 16.
3. Ιερ. 3,3.
4. Ματθ. 6, 24.
5. Εφ. 5, 4.
6. Λουκά 6, 25.
7. Ψαλμ. 6,6.
8. Α' Κορ. 15, 32.
9. Εκκλ. 1,2.
10. Εκκλ. 2,4-8.